

25. 4. 2005

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Absolventi a podpora v nezaměstnanosti

Nový zákon o zaměstnanosti se s nezaměstnanou mládeží nijak nemazlí. Naopak chce studenty přimět k tomu, aby si hledali práci ještě během studia. V opačném případě se nemohou spoléhat na podporu v nezaměstnanosti. Co všechno tedy musí student splnit, aby nepropadl záchrannou sítí státní podpory?

Nový zákon (435/2004 Sb.) vyžaduje od uchazečů o zaměstnání splnění celé řady různých podmínek. Na budoucí absolventy bude mít zřejmě největší dopad novinka, která se týká způsobu pojmání doby studia. Doba soustavné přípravy na povolání, tj. jednoduše řečeno jakékoliv prezenční studium, se totiž od 1. října 2004 neřadí do tzv. náhradní doby. To je doba, po kterou uchazeč o práci sice nebyl zaměstnán, ale věnoval se během ní jiné činnosti, již lze uznat jako zaměstnání. V současnosti je takovou činností pouze péče o dítě do čtyř let věku.

Po ukončení studia se tak na nezaměstnaného absolventa, jenž žádá o podporu, vztahují stejné podmínky jako na všechny ostatní žadatele. To znamená, že se musí prokázat dvanácti odpracovanými měsíci za poslední tři roky. Pokud se dostatečnou délkou odpracované doby neprokáže, může být na úřadě práce evidován jako nezaměstnaný, nezíská ovšem nárok na státní podporu.

Studovna versus pracoviště

Do odpracované doby budou absolventům započítány pouze takové pracovní poměry, které zakládají účast na sociálním pojištění (tedy nemocenském a důchodovém pojištění). Ne každou brigádu u strýčka na zahradě lze tedy započíst. Bohužel nelze započíst ani doposud tolik oblíbenou dohodu o provedení práce, na jejímž základě se odbyvala většina krátkodobých brigád zprostředkovaných pracovními agenturami. Účast na sociálním pojištění zakládají pouze vedlejší a hlavní pracovní poměr (tedy VPP a HPP) a dohoda o pracovní činnosti. Kdo si přivydělával na dohodu o provedení práce, má smůlu.

Kolika absolventů se nový zákon dotýká?

Koncem prosince 2004 registrovaly úřady práce 47 260 absolventů škol všech stupňů vzdělání a mladistvých. Jejich počet je o 667 nižší než ke konci listopadu 2004 a o 6 957 nižší než ve stejném období roku 2003. Na celkové nezaměstnanosti se absolventi podílejí z 8,7 %.

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Pracovní agentury v nevýhodě

Pod rouškou rovnoprávnosti zaměstnanců pracovních agentur a studentů, kterým je práce zprostředkována, musí práce obou přinášet stejné důsledky - výdělek, započtení odpracované doby do důchodového pojištění i vznik nároku na podporu v nezaměstnanosti. Doposud bylo možné spokojit se pouze s výdělkem.

Každý pracovněprávní vztah, který student s agenturou uzavře, musí nově zakládat účast na sociálním pojištění. Agentura práce tak může se studenty uzavírat pouze dohodu o pracovní činnosti, která tuto podmínku splňuje. Na základě dohody o provedení práce může student uzavřít pracovněprávní vztah jen tehdy, pokud si najde práci sám a uzavře tuto dohodu přímo se zaměstnavatelem - tedy bez zprostředkování pracovní agenturou.

Podle Mezinárodní organizace práce (ILO) je polovina lidí do 24 let ve světě bez zaměstnání. V roce 2003 bylo podle ní bez práce 88 milionů mladých lidí ve věku 15 až 24 let. Mladí lidé představují 25 % světové populace v produktivním věku, tvoří však 46 % z celkového počtu nezaměstnaných. Kdyby se tento stav snížil na polovinu, došlo by ke zvýšení globálního domácího produktu asi o 1,4 triliony USD.

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

Nová pravidla pro všechny

Za pozornost jistě stojí také ostatní nová zákonná ustanovení, která se netýkají pouze absolventů, ale i ostatních uchazečů o zaměstnání. Předně lze jmenovat změny týkající se udělování podpory v nezaměstnanosti. Např. o samotném udělení podpory se nyní rozhoduje na základě písemné žádosti uchazeče, nikoliv z moci úřední, jako tomu bylo doposud. Půlroční doba, po kterou je možné čerpat podporu, je rozdělena následovně: první tři měsíce činí výše podpory 50 % předchozího čistého měsíčního výdělku nebo vyměřovacího základu, na zbylé tři měsíce se výše podpory zvýšila ze 40 % na 45 %.

Pozitivní zprávou pro uchazeče o zaměstnání evidovaných na úřadu práce (ÚP) je možnost legálního přivýdělku. Rozsah práce je omezený na dobu kratší než dvacet hodin týdně, přivýdělek pak nesmí být vyšší než 3 350 Kč za měsíc. Zdravotní pojištění hradí i v takovém případě uchazeči o zaměstnání stát a doba evidence na úřadu práce je stále započítávána pro důchodové účely. Zákonodárci tímto opatřením sledují snížení nelegální práce lidí evidovaných na ÚP a udržení pracovních návyků u nezaměstnaných. Za nelegální práci nad rámec této zákonné úlevy hrozí přistiženému hříšníkovi pokuta až do výše 2 mil. Kč.

Tvrdší Úřad práce

Naopak se velmi zpřísnily podmínky, za jejichž nesplnění může být uchazeč z evidence ÚP vyřazen, čímž by pochopitelně také ztratil nárok na podporu v nezaměstnanosti.

Z evidence ÚP bude vyřazen člověk, který:

- odmítá nastoupit do vhodného zaměstnání
- odmítá se podrobit lékařskému vyšetření zdravotního stavu
- nespolupracuje s úřadem práce (nedochází na pravidelné konzultace)
- neplní podmínky stanovené v individuálním akčním plánu

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí

„Vhodným“ zaměstnáním přitom může být i krátkodobé, minimálně tříměsíční zaměstnání. Úřady práce by totiž měly fungovat podle principu „lepší nějaké zaměstnání než žádné“. Důležitý je rovněž dodatek, že vhodným zaměstnáním mohou být podle §112 i veřejně prospěšné práce, jež mohou spočívat v údržbě veřejných prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a komunikací a podobně. Potkáte-li tedy svého nezaměstnaného souseda, kterak zametá obecní zastávku, podpořte ho a vězte, že mu nic jiného prostě nezbylo. Ocitl se v zajetí motivační politiky zaměstnanosti.

Zdroj: Osobní finance

Zdroj: Osobní finance, Marek Telička, Hana Kamenická